روزنامه شرق

پنجشنبه ۳۰ بهمن ۱۴۰۴
۱ رمضان ۱۴۴۷
۱۹ فوریه ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۳۳۱
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

یک کتاب، یک نویسنده: گفت‌وگوی احمد غلامی با علی میرسپاسی درباره کتاب «چگونه به آبادانی ایران فکر کنیم»

علیه تفکر انحطاط و عقب‌ماندگی

۶

در «شرق» امروز می‌خوانید: آغاز نخست‌وزیری «تاکایچی» • خشونت و امتناع زیستی دموکراتیک‌شدن در ایران/ فرهاد نوایی • رفتارشناسی ترامپ و جهانی که او می‌خواهد/ حسن رنجبر

رئیس‌جمهور در حاشیه جلسه دولت:

من تغییری نکرده‌ام

اعضای کابینه دولت چهاردهم به رسم همیشگی در حاشیه جلسه هیئت دولت در جمع خبرنگاران حاضر شدند تا پاسخ‌گوی سؤالات آنها باشند. مسعود پزشکیان در حاشیه جلسه هیئت دولت، در جمع خبرنگاران در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه آیا مواضع وی نسبت به سال‌های ۸۸ و ۱۴۰۱ تغییر کرده است، گفت: مواضع من تغییری نکرده و هیچ تفاوتی با گذشته نکرده‌ام. الیاس حضرتی هم در حاشیه جلسه دیروز هیئت دولت، در جمع خبرنگاران اظهار کرد: وزارت بهداشت در زمینه رسیدگی به مجروحان حوادث اخیر بسیار فعال بود و کادر درمان در تمام استان‌ها همین رویه را پیش گرفتند و صحنه‌های زیبایی از انسانیت را به نمایش گذاشتند؛ به تمام مجروحان با تمام ظرفیت و امکانات رسیدگی کردند، بدون اینکه بپرسند از کجا آمدی و چرا زخمی شدی یا از کدام طیف و دسته هستی. رئیس شورای اطلاع‌رسانی دولت ادامه داد: رئیس‌جمهوری دستور داد تا جایی که ممکن است پیگیری‌ها انجام شود و سه گروه ریشه‌یابی علل وقوع این حوادث را بر عهده گرفتند تا مشخص شود چه کم‌کاری‌هایی از طرف مسئولان انجام شده است. او یادآور شد: کمیته‌ای تشکیل شد تا به وضعیت مجروحان، بازداشت‌شدگان و جان‌باختگان رسیدگی شود که مسئولیتش بر عهده علی ربیعی، مشاور اجتماعی رئیس‌جمهوری است.

گزارش تیتر یک را در صفحه ۲ بخوانید

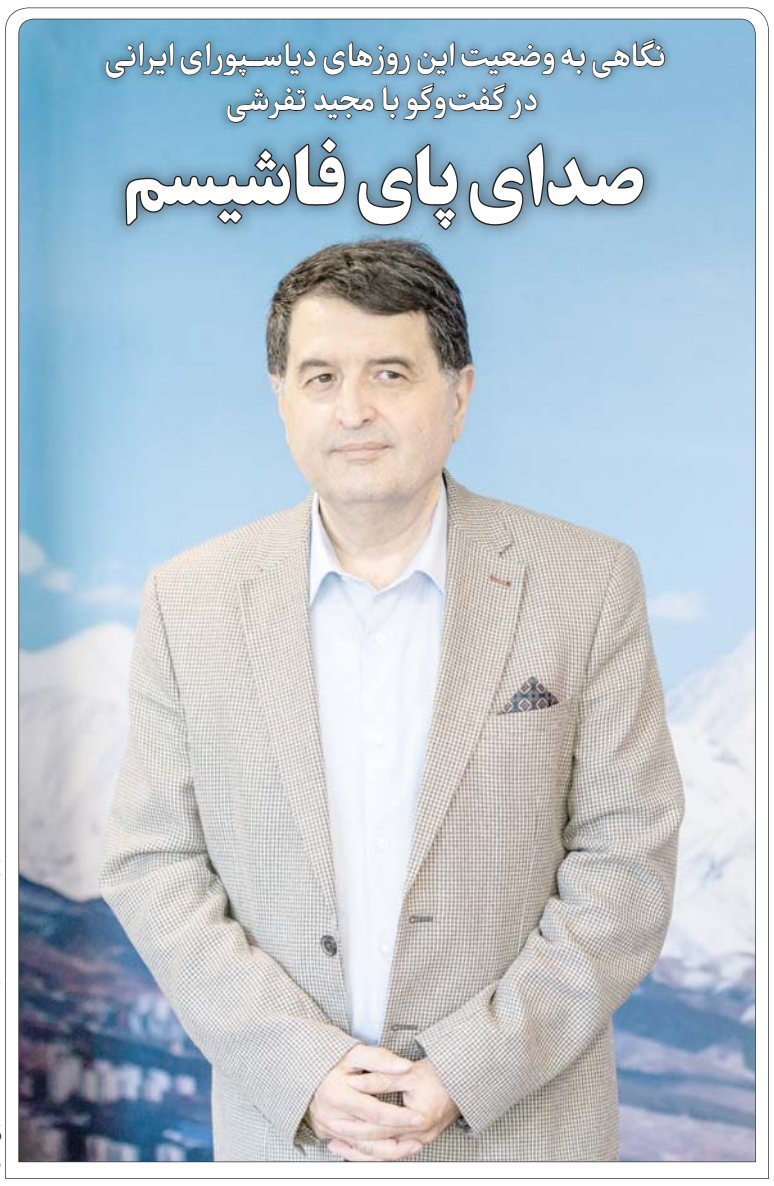

نگاهی به وضعیت این روزهای دیاسپورای ایرانی در گفت‌وگو با مجید تفرشی

صدای پای فاشیسم

این گفت‌وگو را در صفحه ۲ بخوانید. عکس: احسان قلمچی، شرق

بررسی «شرق» نشان می‌دهد که قیمت اقلام سفره افطار و سحری روزه‌داران امسال بیش از ۲ برابر رشد داشته است

رمضان گران

صفحه ۳

یادداشت

مشارکت برای انسجام جامعه مدنی افسانه یا واقعیت؟

ترانه یلدا
معمار و شهرساز

در هفته‌های گذشته و در جو تلاطمات شعله‌ور و روحیات غم‌زده جامعه سوگوار، سعی کردم در جریان شکل‌گیری تشکیلاتی با برنامه و منسجم از نوع مشارکت محلی در شهر رشت باشم تا نتایج آن را برای این یادداشت دستمایه قرار دهم، که متأسفانه ممکن نشد. هم ایجاد تشکلی به‌قاعده و مشارکتی برای مدیریت و نظارت بر بازسازی قسمت‌های سوخته بازار رشت نیاز به مشارکت گروه‌های متعددی از متخصصان میراث و بازاریان دارد که زیر فشار و چنددستگی هنوز تشکیل نشده و هم پاگرفتن کافه کوچک‌مان در شهرک‌مان در جنوب رشت، با وجود سعی دوستان هنوز مشکلات همیاری داوطلبانه و تعلیق برنامه اجرائی دارد. متأسفانه همه روحیه‌های‌شان را باخته‌اند و منتظر نسخه دستوری واحدند. واقعیت این است که داستان مشارکت همه جا در کشور ما با مشکلات مشابهی روبه‌روست. اول اینکه ما درست نمی‌دانیم مشارکت چیست؟ و پراتیک و تمرین آن را نداشته، از رسیدن به هر توافق پایدار با تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مشارکتی عاجزیم. دیگر آنکه فرهنگ ما اصولا مشارکتی نیست و اغلب دنبال دستور از بالا هستیم. علت آن این است که اکثرا سواد و توانایی حداقلی بررسی پیش‌فرض‌ها و تحلیل جوانب و زمینه‌های لازم برای انجام آن کار را نداریم. به یک طرح کلی بسنده می‌کنیم و بس! و از ابتدا به برنامه و جزئیات نمی‌اندیشیم تا از ابتدا نقش خود در کار را برگزینیم و به آن عمل کنیم. جامعه مدنی در ایران در طول تاریخ در بسیاری زمینه‌ها ضعیف نگه داشته شده و قدرت‌های حاکم -حتی در موارد غیرسیاسی- ترجیح داده‌اند رأساً تصمیم بگیرند و از گروه‌های مردمی و تشکل‌های صنفی-مدنی فقط بر اجرای اوامر و تصمیمات از پیش گرفته‌شده اتکا کنند. اینجاست که مردم هم خود را شریکی واقعی برای مشارکت داوطلبانه و از دل و جان حس نمی‌کنند و هر آن به خود اجازه می‌دهند از جمع‌های مدنی ضامن خیر عمومی بیرون بزنند، زیرا ریشه‌های قوی در خاک ندارند. شاید فقط خیریه‌ها و هیئت‌های محلی مذهبی عاشورایی را بتوان مواردی با سابقه سنتی موفق خواند. در جامعه روشنفکری نیز که پرسش اصلی آن هدایت جامعه با عقل سلیم به سمت بهبودها و تغییرات پایدار است، به قول کیهان شقاقی، این تغییرات قرار است «نه از انفجار، بلکه از انباشت تدریجی اعتماد، سازمان‌یافتگی و گفت‌وگو در دل جامعه مدنی شکل گیرد. درواقع همین شبکه‌های خیریه، انجمن‌ها، اتحادیه‌ها و نهادهای مدنی مستقل‌اند که اجازه می‌دهند نارضایتی به اصلاح تبدیل شود، نه به فروپاشی». شقاقی می‌گوید: «در یک جامعه مدرن، وجود نهادهای مدنی (دلسوز، میانجی و متعادل) نه نشانه سازش‌کاری، بلکه نشانه بلوغ نهادی است. جامعه مدنی درواقع همان بخش سومی است که میان دولت و بازار ایستاده و تنش را به مطالبه قابل پیگیری حقوقی بدل می‌کند».

در شیوه‌های سیاسی نیز این دقیقا همان مسیری است که در طرح‌های مبتنی بر حاکمیت مدنی شهروندان بر آن تأکید شده است؛ یعنی انتقال قدرت از تمرکز ایدئولوژیک به نهادهای پاسخ‌گو و مشارکت‌محور. در چنین چارچوبی نیز آنچه لازم است، نه ابزار خنثی‌سازی جامعه، بلکه مکانیسم عقلانیِ جلوگیری از خشونت و هرج‌ومرج است. مسیر شکل‌گیری این نهادها هر چقدر بسته بماند، هیزم به آتش انقلابی‌گری و آشوب ریخته می‌شود. تفاوت جامعه مدرن با جامعه هیجانی آموزش‌نیافته همین‌جاست: «جامعه هیجانی همه چیز را سیاه و سفید می‌بیند و فقط لحظه انفجار را می‌شناسد؛ اما جامعه مدرن به نهاد، فرایند و اصلاح تدریجی باور دارد. مدرنیته یعنی پذیرفتن اینکه ثبات و تغییر، دشمن هم نیستند. اتفاقا ظرفیت اصلاح درون‌ساختاری، بزرگ‌ترین نشانه بلوغ یک ملت است». در صحنه سیاست نیز نگاه صلب و تک‌بعدی، مانع رسیدن به نتایج دلخواه می‌شود؛ نتایجی که دست‌کم اکثریت را راضی نگه دارد. واقعیت این است که شهرها و شهروندان ما فعلا با فشارهای سنگین فیزیکی، اجتماعی و روانی گسترده مواجه‌اند.

ادامه در صفحه ۱۰

سرمقاله

معمای مذاکره

سیدمصطفی هاشمی‌طبا

در اوضاع و احوال پیچیده کشور و تهدیدهای مختلفی که از سوی عوامل متفاوت داخلی و خارجی بر ساحت‌های مختلف کشور وارد است، می‌بینیم که برخی افرادِ دست به میکروفون، کلماتی بر زبان می‌آورند که علاوه بر اینکه موجبات استهزای خود و سازمان مربوطه‌شان را فراهم می‌کنند، کلام‌شان نوعا به‌عنوان پاس گل به حریف می‌تواند تلقی شود.

اگر نیک بنگریم، برخی از اینان نه اینکه صاحب سابقه اجرائی مؤثری نبوده‌اند، که کاش تنها چنین بود، بلکه در هر مکانی قرار داشته‌اند، از خود یادگارهایی بر جا گذاشته‌اند که یاد آنها موجب شرمساری می‌شود. حقیقت آن است که حکمرانی امری پیچیده و پرمخاطره است. گاه یک کلام می‌تواند آتشی را برافروزد و گاه یک امضا می‌تواند در سراسر کشور و حتی در محیط بین‌المللی آرامش‌بخش و تأثیرگذار باشد. سال‌ها به هر دلیلی باب مذاکره را نگشوده بودیم و سرانجام باب برجام را گشودیم، و این در آن زمان در سلسله‌مراتب تصمیم‌گیری به‌عنوان یک ضرورت تلقی شد. هرچند آمریکا با تحریک صهیونیسم بین‌المللی این باب را مسدود و فشار همه‌جانبه بر ایران را افزایش داد. به هر حال در شرایط مختلف کشور می‌تواند با انعطاف‌های لازم و خردمندی در صیانت ایران تلاش کند و تلاش افرادی که در چارچوب حکمرانی قرار دارند، برای مخدوش‌کردن تصمیمات اتخاذشده و قبول‌نکردن مسئولیت در برابر پیامدهای آن، به‌عنوان یک نظر ساده تلقی نمی‌شود، بلکه به‌عنوان یک تشتت در تصمیم‌گیری‌های حکمرانی موجب ظهور لبخند بر چهره دشمنان می‌شود. هرچند نتیجه هرگونه تلاشی وابسته به تصمیمات دیگران نیز هست که می‌تواند از توفیق مذاکرات تا شکست آن را در بر گیرد. این را که ۵۱ نفر از نمایندگان مجلس، با امضای نامه‌ای خواستار قطع مذاکرات -بخوانید مذاکرات نیم‌بند- شده‌اند، در همین چارچوب می‌توان تعبیر کرد. فرق نمی‌کند که کدام دوره مجلس و کدام جناح چنین اقداماتی می‌کنند. مجلس محل قانون‌گذاری است و نه تحصن و نه آتش‌بازی و نه بیانیه‌دادن و طومار جمع‌کردن که هیچ‌یک از آنها در میان وظایف مجلس مصرح در قانون اساسی جایی ندارد. این افراد که در دایره سیاست قرار دارند، شاید به سرگذشت مذاکرات در دنیا آگاه نباشند. چه‌بسا مذاکراتی که به همراهی انجامیده و چه‌بسا مذاکراتی که ستیز در بر داشته اما باز هم در پایان هر ستیزی مذاکره مطرح می‌شود، مثل مذاکره نمایندگان فتحعلی‌شاه با روس‌ها پس از شکست و امضای قرارداد ترکمانچای یا حضور دکتر مرندی، وزیر بهداشت وقت، در مقابل صدام حسین و گفت‌وگو با او. پس نفس مذاکرات نمی‌تواند پیام‌آور هر نتیجه پیش‌بینی‌پذیری باشد. وقتی فضای مجلس قانون‌گذاری چنین باشد، از اصل موضوع اداره کشور غفلت می‌شود. سال‌هاست ما دچار دشمنی زیاده‌خواهان غرب و صهیونیسم هستیم و طبیعی است که باید با قانون‌گذاری در راستای مقابله با تحریم‌ها و کاسته‌شدن وابستگی کشور به ارز خارجی از طریق صرفه‌جویی و کاهش نابرابری، در پی تحقق عدالت باشیم اما اینک در کنار گذر خودروی ۵۰ میلیارد تومانی در خیابان‌ها، دیدن فردی که در مخزن زباله سر فرو برده، نمی‌تواند نشانه عدالت و مقابله با تحریم باشد و در این شرایط فردی که با ظاهر آراسته ویژه، باید فریاد عدالت‌خواهانه مولا علی (ع) بسراید، می‌گوید زباله‌گردی نشانه ثروت جامعه است و زباله‌گردها با روزی یک میلیون تومان دستمزد قانع نمی‌شوند. خوب بود به ایشان می‌گفتیم شما با روزی چند میلیون حاضر به زباله‌گردی هستید؟ آنچه امروز در جامعه می‌گذرد و سبک زندگی آمریکایی تحریف‌شده بر جامعه حاکم شده، نتیجه همین قانون‌نگذاری‌ها و فکرنکردن‌ها در مقابله با تحریم‌هاست و فرق نمی‌کند چه کسانی با چه نقابی چنین نقشی داشته باشند. هم قانون‌گذاران و هم مجریان در طول دهه‌های گذشته از سیاست‌های لیبرال پوپولیستی پیروی کرده‌اند. یعنی درعین‌حال که لیبرالیسم را نفی می‌کنند، آن را با نوعی پوپولیسم خریدار رأی مخلوط می‌کنند و به جامعه عرضه می‌دارند و نتیجه اینکه با رواج بی‌قانونی و فساد پنهان و آشکار جامعه را تهی می‌کنند.

ادامه در صفحه ۱۰

برگزیده‌ها

گزارش «شرق» از احتمال تشدید موج جدید مهاجرت ایرانیان در پی اتفاقات دی‌ماه
تکرار کوچ‌های دسته‌جمعی ۵

سرمایه‌گذاری در بخش تولید مسکن کاهش قابل ملاحظه داشت
ریزش سنگین ساخت و ساز ۳

گفت‌وگو با آروند دشت‌آرای و کاظم سیاحی کارگردان و بازیگر نمایش «ماهی بلژیکی»
ما با خودمان قهر کردیم ۹

تبعات شکست استقلال مقابل الحسین و حذف از آسیا
هدایت ساپینتو به سمت درِ خروجی ۱۱

پایان ناگهانی دومین روز مذاکرات اوکراین و روسیه
بن‌بست در ژنو ۴

نگاه
در دفاع از نوجوانان بازداشتی
یادداشتی از علی‌اصغر سیدآبادی ۱۲